

1 LEUL

Să începem cu niște **urme de pași** din Africa, de acum patru milioane de ani: două ființe mergând împreună, un adult și un puț.

Ce fel de animale erau?

Erau **oameni** – și aproape sigur mergeau ținându-se de mână. Când părinții își fereșc copilul de primejdii – de pildă, atunci când traversează o stradă plină de mașini – ei îi spun: „la-mă de mână!”. Dar ce primejdii să fi înfrunțat oamenii în acele vremuri îndepărtate?

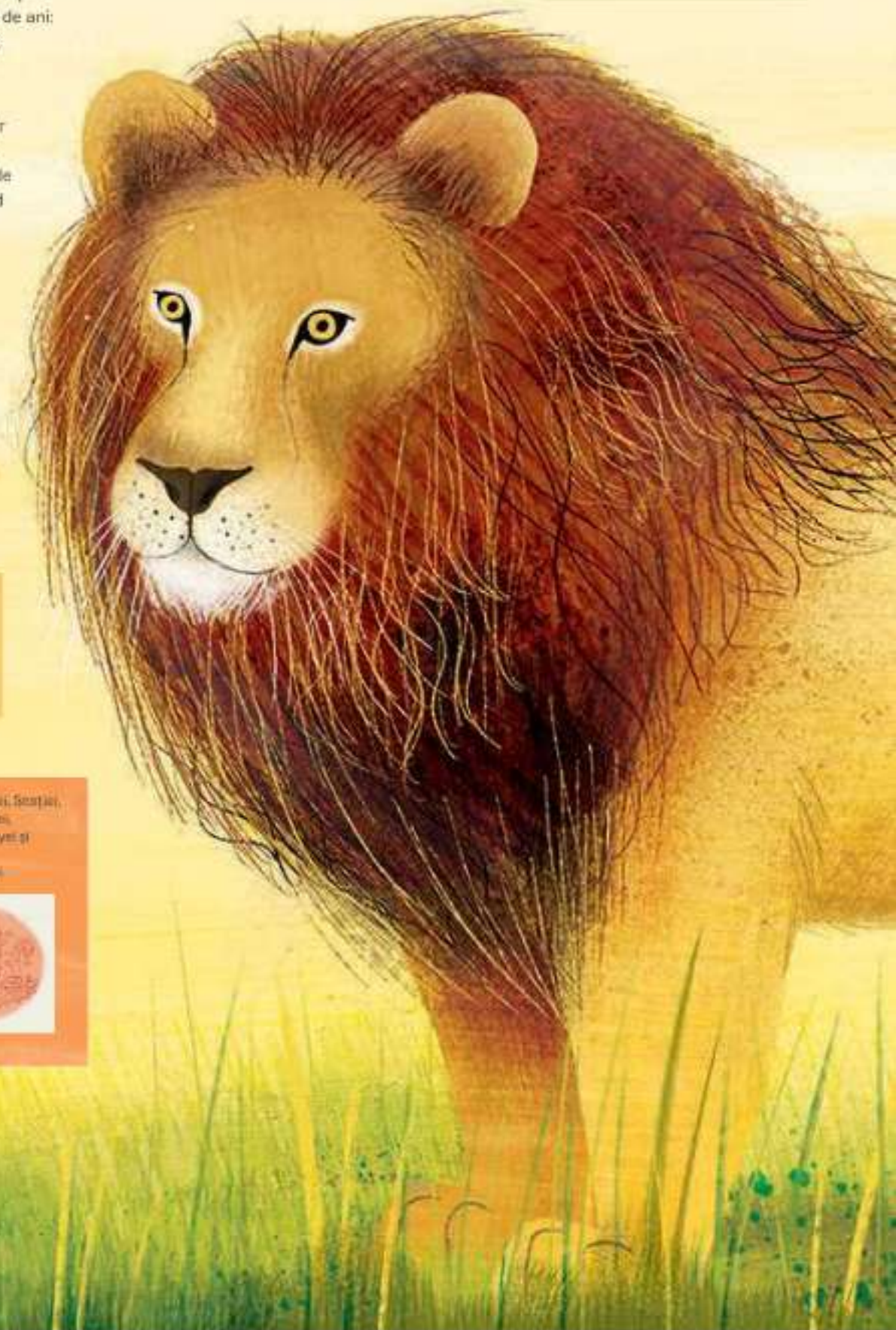
Leii

Leii au trăit cândva și în Europa. Dar, pe măsură ce numărul oamenilor a crescut, teritoriul leilor s-a micșorat. Astăzi, aceștia mai pot fi întâlniți doar în Africa și în India.

Leii trăiesc în familii. Vânătoarea este condusă de femela cea mai puternică; ea duce greul vânătorii, ajutată de celelalte leoaice.

Mascuții au coarne uriașe, care arată ca niște corne. Sunt **puternici și fieroși**, de aceea folosim expresia „vibraz ca un leu”. Mulți regi au purtat numele acestui animal, inclusiv Richard I, regele de Leu al Angliei.

Pe stemele Angliei, Scoției, Canadei, Finlandei, Danemarcei, Kenyei și Muntenegrului sunt înfățișiți lei.



Primii oameni care au mers în poziție bipedă au împărțit câmpiile africane cu lei, care erau **cele mai puternice animale**. Leiul ucidea și mâncau alte animale – chiar și oameni – pentru a supraviețui. Iar asta ne-a rămas adânc întipărit în memorie.

Leiul ne erau dușmani și trăiam cu **teama** lor. Totuși, mult mai târziu îi vânam pur și simplu ca să ne distrăm.

De aproape 60 de ani, lucrurile au început să se schimbe: ne preocupă tot mai mult felul în care ne purtăm cu celelalte specii de animale, care ne seamănă mai mult sau mai puțin. Privim altfel leiul și celelalte sălbăticiuni. N-ar fi mai bine să trăim în **armonie** cu toții?

George și Joy Adamson au trăit în Africa și au crescut o leoaică orfană. I-au dat numele Elsa. Imaginile cu Elsa trăind în armonie cu prietenii ei, oamenii, au făcut înconjurul lumii. Dar nu era totul atât de frumos și de pașnic pe cât părea. Unul dintre puil Elsei a crescut pe jumătate îmblânzit, pe jumătate sălbatic. **A ucls** un om și a fost apoi împușcat.

În prezent nu se mai găsesc prea des lei în afara parcurilor naționale din Africa. Dar mai există circa 300 de lei cămași în Parcul Național Gir din India.

Acum există mai puțini lei ca pe timpul Elsei. Numărul lor a scăzut cu 30% în ultimele 20 de ani. În sălbăticie mai trăiesc doar vreo 20 000 de lei africani, fiind clasificați ca specie **vulnerabilă**.

În Piața Trafalgar, din Londra, se află statuile a patru lei. Îi considerăm neinfricți și curajoși; de aceea au fost aleși pentru a străji **columna** închinată amiralului Horatio Nelson.



Acum 130 de ani, când se construia o cale ferată din Kenya până în Uganda, doi lei au ucis și mâncat 135 de oameni în numai doi ani.

Adesea găsim lei în cărți și poezii în Leul, Wajihonzo și dulapul spore un leu care are calitățile unui zeu.

2 PISICA

Cea mai mare schimbare din istoria noastră s-a petrecut cu vreo 12 000 de ani în urmă. În loc să mai culegem plante sălbatice, am început să le **cultivăm**. În loc să vânăm animalele, am început să le creștem pe lângă casă. Am devenit **agricultori**.

Am cultivat cereale pe care le-am pus la păstrare. Însă grânele atrag șoareci și șobolani și curând au apărut și **pisicile sălbatice**, venite să mănânce rozătoarele.

Dar pisicile nu se mulțumesc niciodată cu puțin. Ele au început să pătrundă în locurile unde oamenii mâncău și dormeau. De ce nu le-am izgonit? Pentru că pisicile au o armă secretă.

Torsul.

Ne-a plăcut mereu torsul pisicilor: ne alină, ne aduce liniște. Pisicile au apărut în viața noastră și au făcut-o **mai bună**.

Sunt multe pisici **fără stăpân** în SUA, numărul lor s-ar putea ridica la 32 de milioane. În orașe, ele trăiesc adesea în grupuri mari, dominate de câteva femele.

Pisicile sunt animale de companie foarte îndrăgite de câteva mii de ani, asta și din cauză că îți poartă singure de grijă.

Pentru egipteni antici, pisicile erau animale **sacre**. Ei aveau chiar o zeiță, Bastet, cu înfățișare de pisică.



Scheletul unei pisici a fost găsit într-un mormânt neolitic din Cipru, vechi de 9500 de ani, animalul fiind îngropat alături de un om.



Fii curioasă dacă ai avut sau nu vreodată o pisică: oricine știe că ursul dintre lucrurile la care se pricep ele cel mai bine e să doarmă, dedicând somnului între 12 și 18 ore pe zi.

3 GORILA

La începuturile **cinematografiei**, un regizor a vrut să creeze cel mai fioros monstru văzut vreodată pe marele ecran. L-a imaginat pe King Kong, o gorilă gigantică și înfricoșătoare care devasta orașul New York și se cățara pe Empire State Building.

După mai puțin de 50 de ani, unul dintre cele mai faimoase **documentare** realizate vreodată îl înfățișa pe marele savant și om de televiziune David Attenborough jucându-se cu blândețe gorile din sălbăticia africană.

Odinioară, gorilele erau niște creaturi temute, pe care oamenii le omorau. Astăzi, sunt animale pe care le protejăm. Altădată, natura însăși ni se părea înfricoșătoare și periculoasă; acum, îi purtăm de grijă și o îndrăgim.

Gorilele au schimbat felul cum privim planeta pe care trăim și pe celelalte animale cu care o împărțim.

Deși există de milioane de ani, gorilele le sunt cunoscutе oamenilor de știință de mai puțin de două secole. Ele au fost observate și descrise pentru prima dată de oala în 1847.

Cercetătoarea Dian Fossey a trăit 19 ani alături de gorile. Le-a cercetat îndeaproape și ne-a transmis informații despre modul lor de viață. A descifrat semnificația sunetelor pe care ele le auz, Ne-a prătat că au un comportament blând și un simț social dezvoltat.



Oamenii sunt înrudiți îndeaproape cu gorilele și noi, și ele suntem specii de maimuțe antropoide.

Gorilele folosesc creșta, în afară de a se conecta și să cunoască cazul unuia care a făcut o punte dintr-un bustean.

Gorilele migrează când sunt feroce.

Diana, meșterului adult de gorilă are o culoare mai deschisă, animalul fiind numit „apate-cenușie”. Gorilele pot fi foarte feroce – un mascul ajunge să aibă până la 180 de kilograme!

O gorilă captivă pe nume Koko a învățat limbajul semnelor utilizat de oameni. Koko făcea zbur și glăse. Într-o zi, s-a legat îngrâțitorului ni șterșule de la pantofi și s-a făcut semn să ieroghibăze ea.



4 STURZUL

Sturzii au schimbat modul în care ne vedem pe noi înșine și în care înțelegem toate animalele care au existat vreodată.

Acest lucru se datorează faptului că, în 1835, Charles Darwin a observat ceva ciudat la sturzi în timpul vizitei sale în Insulele Galápagos (în apropierea Americii de Sud).

Sturzii care trăiau pe o anumită insulă erau diferiți de cei de pe insulele învecinate. Darwin s-a întrebat **de ce**.

Când a ajuns acasă, un ornitolog (adică un specialist în păsări) i-a spus că acele specii erau complet diferite una de alta - și diferite de oricare altă specie de sturzi.

Acest lucru i-a dat multă bătaie de cap lui Darwin până l-a deslușit. Iar după mai bine de 20 de ani, a scris cartea care a schimbat felul în care gândim - *Originea speciilor*. Ea a demonstrat faptul că animalele sunt înrudite și că toate se adaptează de-a lungul timpului.

De exemplu, dacă o antilopă se hrănește cu frunziș, cu cât ajunge mai sus, cu atât poate mânca mai multe frunze. Prin urmare, antilopa cu cel mai lung gât va avea parte de mai multă hrană, **va trăi mai mult**, cel mai probabil, și va avea mai mulți pui, iar puilul cu gâtul cel mai lung - mai lung chiar decât al părinților săi - va avea șanse mai mari de supraviețuire.

Așadar, după mii de ani și mii de generații de antilope cu gâturi tot mai lungi, a apărut... **girafa**.

Mulți oameni au fost șocați și îngroziți de această idee. Dacă girafele sunt înrudite cu antilopele, asta înseamnă că **oamenii** ar putea fi înruditi cu **maimuțele**?

Iar răspunsul a fost, bineînțeles, da!

Charles Darwin a vizitat Insulele Galápagos în timpul unei expediții de cercetare la bordul navei Britanice *Beagle*.



Sturzul se delectează cu fructe, semințe și insecte - gândaci, albine și fluturi.

Ține minte numele lui Charles Darwin - vom reveni la el mai târziu!

Există aproximativ 90 specii de sturzi. Sturzul nordic poate fi găsit în SUA, Canada și Mexic.



5 BIZONUL

Acum 200 de ani, în America de Nord trăiau 50 – 60 de milioane de bizoni. O sută de ani mai târziu, mai existau doar 300 pe întregul teritoriu al Statelor Unite.

SUA n-ar fi devenit țara care este astăzi dacă bizonii n-ar fi dispărut aproape complet.

Înainte ca europenii să ajungă în America, triburile băștinașe – în special amerindienii de pe Marile Câmpii – aveau nevoie de bizoni pentru a trăi. Se hrăneau cu carnea lor, iar din piei își făceau îmbrăcăminte și adăposturi.

Europenii au început să ucidă bizonii – uneori câte 5000 într-o singură zi -, ceea ce a făcut ca amerindienii să aibă tot mai puțină hrană. A fost una dintre strategiile europenilor de a înfrânge rezistența amerindienilor.

În 2016, președintele american Barack Obama a declarat bizonul unul dintre **animalele naționale** ale SUA.

Bizonii sunt mari – un om înalt le ajunge până la gresab. Odată, se deplasau în turme uriașe de-a lungul vășpiilor, mereu în căutare de iarbă proaspătă.



Bizonii trăiau în turme uriașe în ținuturi care astăzi sunt zone agricole.

Bizonii au fost mutați și în alte regiuni sălbatice din America de Nord. Se estimează că astăzi există în jur de 15 000 de bizoni cu adevărat sălbatici.

William Cody a lucrat pentru Compania Feroviară Kansas-Pacific, procurând carne pentru muncitorii acesteia. În doi ani, a ucis 4282 de bizoni. Era considerat un erou, fiind poreclit **Buffalo Bill**. Mai târziu, a făcut turnee prin America și Europa cu un spectacol despre Vestul Sălbatic.

În 1902, în **Parcul Național Yellowstone** mai rămăseseră doar 25 de bizoni, așa că au fost cumpărate 23 de exemplare de la diverși posesori, care au fost eliberate în parc. Azi, numărul bizonilor de aici este de 4600.

